

TARKASTUSKERTOMUS PMA 031

ISOKYRÖ VUORESSALO

Tarkastuskäynti 8.5.2003

Pentti Risla

Kohde: kivilatomuksia, kiviaitaa

Sijainti: PK lehti 1333 10 B YLISTARO

Taustaa:

Isonkyrön Kalliojärven viihdekeskuksen omistaja Harri Maunuksela (gsm 0400 667629) oli hankkinut Isonkyrön Ulvilan Vuoressalosta näköalakallion. Vuoressaloon on rekisteröity Isonkyrön kohteet nrot 25 ja 30. Maunukselaa huoletti kiviaidan vaikutus suunniteltuihin rakennushankkeisiin. Tiistaina 6 toukokuuta kävimme Maunukselan kanssa katsomassa kallion länsirinteen alla sijaitsevaa kiviaitaa, joka osoittautui SE-NW suuntaiseksi luontaiseksi rantakivikoksi, jota on täydennetty vaihtelevasti kivistä latomalla ja ylärinteestä vieritetyillä kivenlohkareilla. Kyseessä on todennäköisesti karja-aita, joka aikanaan esti pääsyn länteen raivatuille pelloille. Kallion päälle oli peruskarttaan merkitty muinaishautoja. Koska museoviraston aluevalvoja Vesa Laulumaan oli tulossa Pohjanmaalle seuraavana päivänä eikä Maunukselakaan vaikuttanut halukkaalta kiipeilemään rinnettä ylös jäivät muinaishaudat tarkastamatta. Laulumaan saavuttua seuraavana päivänä kiipesimme kallion päälle ja totesimme yllättyneinä, että kallion päälle merkittyjen neljän muinaishaudan olemassaolo jäi epäselväksi. Tämän johdosta suoritin uuden maastokäynnin seuraavana päivänä.

Ari Siiriäisen inventointikertomuksessa vuodelta 1966 todetaan Vuoressalossa olevan kyläläisille tarkoitukseltaan tuntemattomia kivikasoja (Vuoressalossa on myös ”riimuja” kalliossa, jotka Äyräpää tarkastanut 1932 ja todennut luonnonmuodostumiksi). Siiriäinen listaa useita latomuksia, mutta niiden sijainti jää hieman hämäräksi. Siiriäinen toteaa osasta latomuksia, että ne ovat pengottuja tai mahdollisesti soranotossa lajiteltuja kiviä. Siiriäisen kuvauksen mukaan kivikertymät sijaitsevat kalliopoimujen rinteillä ja notkelmissa. Koska kivikasat on paikallisen oppaan toimesta näytetty Siiriäiselle ja ne on rekisteröity ovat ne todennäköisesti sijainniltaan samat kuin vuonna 1969 painetussa peruskartassa. Paikat on ilmeisesti osoitettu jälkikäteen myös maanmittarille, koska Siiriäisen luonnosten perusteella ei peruskartalla ilmaistuun sijaintitarkkuuteen olisi päästy. Maanmittarin käynnistä paikalla kertoo myös se, että suuri siirtolohkare, jonka alle jää ihmisen mentävä vaakarako on merkitty muinaisjäännökseksi ja kuvaus siitä puuttuu Siiriäisen kertomuksesta. Saman kivilohkareen kohdalla ei enää uudemmassa peruskartassa ole muinaisjäännösmerkkiä vaan teksti *Pakouuni*.

Kuvaus:

Vuoressalon eteläpään läpi kulkevan Kuivilan kylätien varrella sijaitsee linkkitorni, jonka kohdalta lähtee pohjoiseen sinisiin kuitunauhoin merkitty polku Isonkyrön korkeimmalla kohtaa sijainneen nyt tuhoutuneen kolmiomittaustornin luo. Osa Siiriäisen mainitsemista kivilatomuksista sijaitsee suoraan tällä polulla tai sen vieressä. Vuoressalon eteläpään maasto on jyrkkäreunaisia kalliroleikkauksia ja niiden väliin jääviä notkelmia sekä pieniä kosteikkoja. Pohjoispään maasto on hieman helppokulkuisempaa avokalliorinnettä. Pirunpelto $x=6987\ 250 / y=1572\ 540$: ilmeisesti Siiriäisen Vuoressalon länsireunalla mainitsema pirunpelto, joka on vanhaan pitäjänkarttaan merkitty muinaisjäännöksenä. Pirunpelto sijaitsee suoraan näköalapaikalle johtavan polun varrella. Polku paljastanut kivikkoa kaikissa kallionotkelmissa joiden läpi se kulkee.

Eteläinen alue

1. $x=6986\ 980, y=1572\ 740$. Merkitty vuoden 1969 peruskarttaan annetun koordinaattipisteen kohdalle. Paikka on erittäin jyrkästi nousevan kallionnyppylän juuressa ja välittömästi sen pohjoispuolella on pieni neva, jonka myös Siiriäinen mainitsee. Siiriäisen kohteet eivät sovi tähän merkintään eikä paikalta löytynyt mitään muinaisjäännökseen tai ihmisen tekemään kivikasaan viittaavaa.

2. $x=6987\ 040, y=1572\ 750$. Merkitty vuoden 1969 peruskarttaan annetun koordinaattipisteen kohdalle. Kotitarvesoranotto. Kiveystä kerätty kuopan reunoille. Siiriäisen kohde 2a-f.

POHJANMAAN MUSEO ÖSTERBOTTENS MUSEUM

3. $x=6987\ 060$, $y=1572\ 730$. Merkitty vuoden 1969 peruskarttaan annetun koordinaattipisteen kohdalle. Maata kaiveltu ja kiveä kasattu kuten kohteessa 2. Tästä noin 10 m pohjoiseen $x=6987\ 078/y=1572\ 736$ lisää poisseulottua kiveä.

4. $x=6987\ 030$, $y=1572\ 700$. Merkitty vuoden 1969 peruskarttaan annetun koordinaattipisteen kohdalle. Siiriäisen mainitseman nevan pohjoispuolella ja ilmeisesti Siiriäisen kohde 3. Kivilatomus, jossa vaihtelevankokoista kiveä ilman erityistä järjestystä. Kiviaines liikkuu selvästi ja vieressä kuopanne. Kotitarvesoranotto.

5. $x=6987\ 080$, $y=1572\ 560$. Merkitty vuoden 1969 peruskarttaan annetun koordinaattipisteen kohdalle. Ym. siirtolohkare *pakouuni*, jonka alla vaakarako.

6. $x=6987\ 100$, $y=1572\ 780$. Merkitty vuoden 1969 peruskarttaan annetun koordinaattipisteen kohdalle. Soranoton jälkeensä jättämää sekä luontaista kiveystä. Polku näköalapaikalle kulkee suoraan läpi.

7. $x=6987\ 170$, $y=1572\ 810$. Merkitty vuoden 1969 peruskarttaan annetun koordinaattipisteen kohdalle. Paikalla selvästi ihmisen kasaamaa kiveystä. Kiveys on löysää ja kotitarvesoranotosta peräisin.

8. $x=6987\ 110$, $y=1572\ 710$. Merkitty vuoden 1969 peruskarttaan annetun koordinaattipisteen kohdalle. Epämääräinen pyöreähkö matala latomus, jonka halkaisija noin 4 m. Löyhä kiveys jatkuu osin turpeen alla. Sijaitsee notkelmassa näköalapaikalle johtavan polun länsipuolella ja liittyy myös soranottoon, joka päättyy tähän notkelmaan. Ilmeisesti Siiriäisen kohde 4.

Vuoden 1969 peruskartan muinaisjäänösmerkkien 1-8 kohdalla ei ole muinaisjäänöstä vaan Kuivilan kylätietä seuraavien eri kotitarvesoranottojen jäljiltä kasattuja kiviä. Soranotot voivat yksinkertaisesti liittyä Kuivilan kylätien rakentamiseen. Vastaavia pieniä soranottoja ja niiden jäljiltä kasattuja valleja ja jopa röykkiömäisiä kasoja on Pohjanmaalla runsaasti. Kiistellyimmät, mutta kuitenkin soranotossa lajitellut, röykkiöt sijaitsevat Mustasaaren Västerhankmossa viikinkiaikaisella korkeudella.

Pohjoinen alue

9. $x=6897\ 380$, $y=1572\ 530$. Merkitty vuoden 1969 ja uudempaan peruskarttaan annetun koordinaattipisteen kohdalle. Näköalapaikalle kulkevan polun itäpuolella kaksi halkaisijaltaan noin 3 m matalaa pyöreähköä kivikertymää. Edellisistä vähän pohjoiseen aivan polussa kiinni kallioireunaa vasten pakkautunut kivikko, johon on kaivettu pieni kuoppa. Kivikko jatkuu kaikkien kohteiden ympärillä.

10. $x=6987\ 505$, $y=1572\ 630$. Merkitty vuoden 1969 ja uudempaan peruskarttaan annetun koordinaattipisteen kohdalle. Latomusta muistuttavaa kivikkoa, joka jatkuu koillispuolella.

11. $x=6987\ 560$, $y=1572\ 650$. Merkitty vuoden 1969 ja uudempaan peruskarttaan annetun koordinaattipisteen kohdalle. Kivikkoa on tongittu ja kiviä nostettu viereisen kallioleikkauksen päälle.

12. $x=6987\ 580$, $y=1572\ 550$. Merkitty vuoden 1969 ja uudempaan peruskarttaan annetun koordinaattipisteen kohdalle. Kallioleikkausta vastaan pakkautunutta kivikkoa jota pengottu.

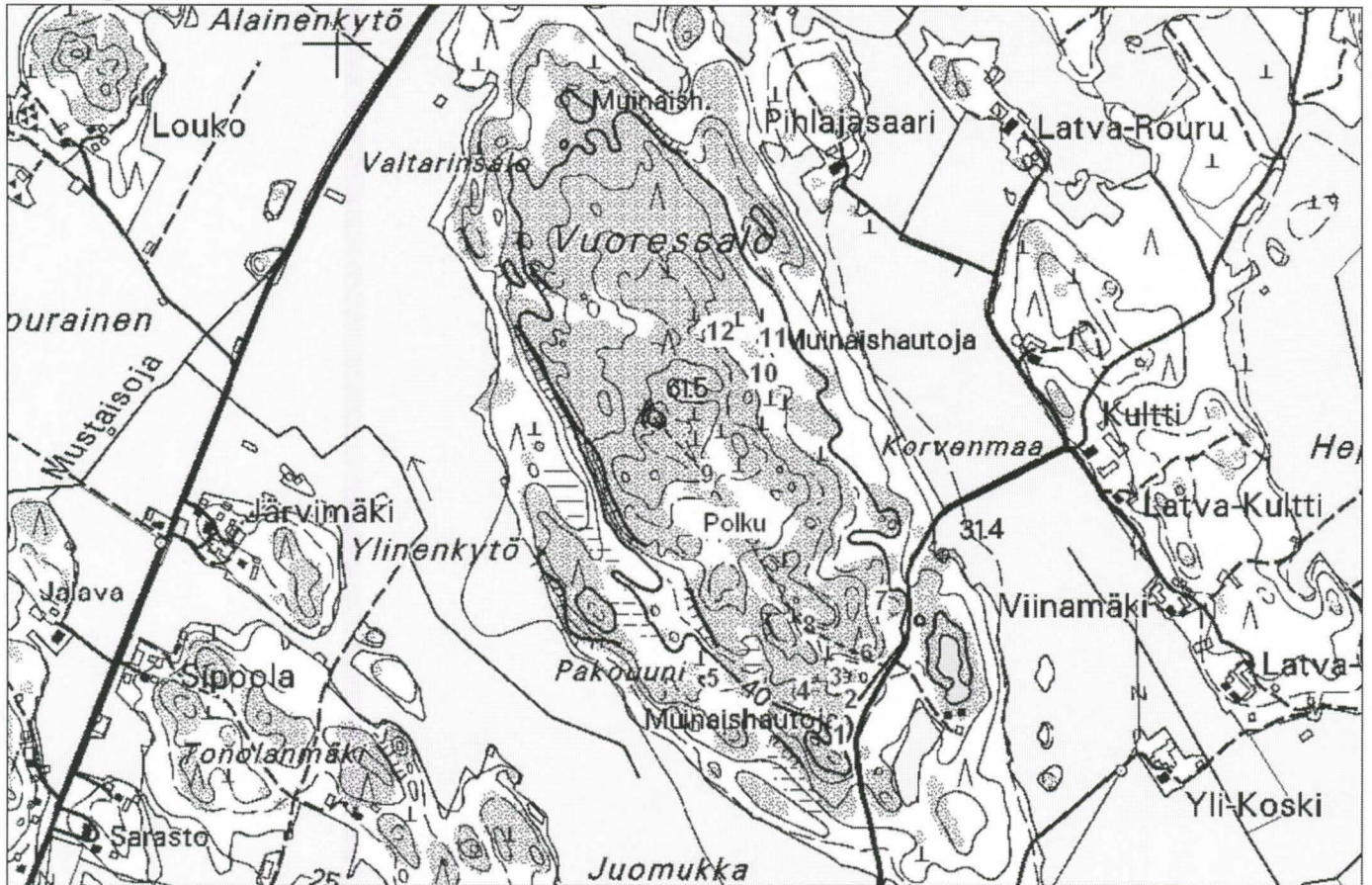
Lisäksi löytyi peruskarttaan merkitsemätön pyöreähkö matala kiveys pisteestä $x=6987\ 387 / y=1572\ 550$. Kiveys on osa rinnettä peittävää kivirakkaa eikä se ole muinaishauta. Kiveys sijaitsee pienessä kallionnotkelmassa.

Peruskartan muinaisjäänösmerkkien 9-12 kohdalla ei ole muinaisjäänöstä vaan luontaista rantakivikkoa, joka on pakkautunut pystysuoria kallioseinämiä vasten ja niiden muodostamiin notkelmiin. Osaa on kaiveltu, minkä Siiriäinenkin toteaa. Vastaavia muinaishautoiksi tulkittuja kivikertymiä on runsaasti mm. Vaasan Öjbergetillä, jossa on kierrätetty Suomen arkeologikuntaa vastaavia ”muinaishautoja” toteamassa jo vuosikymmeniä.

Vuoressalossa tarkastamallani alueella koordinaattipisteestä $x=6987\ 580$, $y=1572\ 550$ etelään ei ole esihistoriallisia kiinteitä muinaisjäänöksiä. Kallion länsireunalla kulkevaa karja-aitaa en ole kokonaisuudessaan nähnyt ja Vuoresalon pohjoiskärjessä pienellä mäentönkällä on uudemmassa peruskartassa muinaisjäänösmerkki, joten uusintakäynti on vielä paikallaan ennen Vuoresalon siirtämistä muinaisjäänösluokkaan 3.

POHJANMAAN MUSEO
ÖSTERBOTTENS MUSEUM

Tiedoksi: Museovirasto

Postiosoite: PL 3, 65101 VAASA
Näyttelyt: Museokatu 3, 65100 VAASA
Arkisto, kirjasto henkilökunta: Koulukatu 2, 65100 VAASA
Puhelin: (06) 325 3800
Telekopio: (06) 325 3784

Postadress: PB 3, 65101 VASA
Utställningar: Museigatan 3, 65100 VASA
Arkiv, bibliotek, personal: Skolhusgatan 2, 65100 VASA
Telefon: (06) 325 3800
Telefax: (06) 325 3784